

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

טור ליקוט

הרב מנחם מענדל רייצס

חלק טז | פקודי | שיחה ב'

ההפטרה של פרשת פקודי אינה נקראת בציבור ברוב השנים, משום שהיא נדחית מפני הפטרת 'שקלים' או 'החודש'. בקביעות הנדירה שבה כן קוראים הפטרה זו – כמו השנה – מנהג חב"ד הוא להפטיר 'ותשלם כל המלאכה' (כמנהג האשכנזים), שברובה הגדול היא אותה ההפטרה שקוראים בחו"ל ביום טוב שני של חג הסוכות.

הפטרה זו מספרת על בנין בית המקדש הראשון על ידי שלמה המלך, ובהקשר זה היה ביטוי מעניין של הרבי בשיחת ליל ב' דחג הסוכות תשמ"ה.

באותה שיחה הרחיב הרבי את הדיבור אודות מדרגתו הנעלית והנפלאה של שלמה המלך, ושייכותו לגאולה העתידה. בתוך הדברים הזכיר הרבי, שאמנם יש בדברי חז"ל שיטות שונות בענין מדרגתו של שלמה המלך, ויש מהם לא למעליותא; אך 'כאשר נמצאים ביום ב' דסוכות, שאז מפטירין ב'ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל גו" - יש לנקוט על פי הדיעה שבה מודגשת גדלותו ומעלתו של שלמה המלך'!

*

בשיחה השבועית - 'לקוטי שיחות' חלק טז שיחה ב' לפרשת פקודי – אין הדגשה מיוחדת על מעלתו של שלמה, ואדרבה: השיחה עוסקת בהשוואת הבית שבנה שלמה לעומת המשכן, מעשה ידי משה, כשהנקודה היא שבמשכן משה קיים יתרון גדול שאין במקדש שלמה.

יסוד הדברים הוא בפירוש הספורנו בתחילת הפרשה, על הפסוק 'אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה' – הספורנו מביא את דברי חז"ל (סוכה מה, ב) בדבר נצחיותם של חלקי המשכן, 'שעומדים לעולם ולעולמי עולמים'. כלומר: בשונה מבית המקדש הראשון והשני שנחרבו ועלו באש, המשכן קיים עד היום הזה [משנבנה מקדש ראשון, נגנז אהל מועד, קרשיו קרסיו בריחיו ועמודיו ואדניו' – סוטה ט, א].

ובכן, נצחיות זו של המשכן באה לו בזכות כמה מעלות יחודיות שהיו אצלו, והראשונה והעיקרית בהן היא 'אשר פוקד על פי משה' – בזכותו של משה רבינו שעסק בו.

בשיחה מבואר בעומק הענין, שבשר ודם מעצם טבעו הוא מוגבל, ומעשה ידיו לא יכולים להיות נצחיים. העובדה שמשה רבינו כן זכה למעלת הנצחיות במעשי ידיו, היא תופעה חריגה, שבאה לו מכח התבטלותו המוחלטת לקב"ה, המתבטאת בתוארו 'עבד ה'; אמנם שלמה לא הגיע למדרגה זו ולא מצינו בו את התואר 'עבד ה', ולכן לא זכה לכך שתחול נצחיות במעשה ידיו – בית המקדש הראשון נחרב.

*

כמו שהזכרנו בתחילת הדברים, ההפטרה מעוררת אותנו להדגיש את מעלתו של שלמה המלך והבית שנבנה על ידו. ובהתאם לכך אולי יש להתבונן בנושא מזוית שונה, ולגלות שמבחינה מסויימת אפשר לראות מעלה יתירה בבנין שלמה לגבי מעשיו של משה (יודגש שהדברים דלקמן אינם מפורשים בשיחה, והם הגיגים אישיים שהתעוררו לאחר לימודה, ונכתבו כאן כ'נקודה למחשבה').

המשכן אמנם 'חי וקיים' גם היום, הוא לא נחרב ונמצא בתוך העולם הזה. אבל ב'דעת תחתון' אפשר להקשות: מה בעצם התועלת מזה שהמשכן קיים היכן שהוא, גנוז ונעלם? הרי לנו, כאנשים בעלי חושים גשמיים, אין שום חיבור אתו – לראות או לשמוע אותו בוודאי שאיננו יכולים, וגם חוש המישוש לא יכול לקרב אותנו אליו; אפילו מקומו נסתר מאתנו.

ולכאורה, נצחיות זו של המשכן יש לה משמעות גדולה בעולם המדרש והאגדה, אבל בעולם ההלכה אין משמעות לנצחיות זו, בהיותה 'מופשטת' מהחיים המעשיים. בכל ספר ההלכות של הרמב"ם, לדוגמא, לא מצינו שיזכיר או ירמוז לכך שהמשכן עדיין קיים, כי אין 'נפקא מינה' בדבר.

[ואולי יש לדמות זאת לסוג הקשר שיש לנו כיום עם משה רבינו בכלל, שהוא קשר 'מופשט' בעיקרו, ללא אחיזה גשמית ממשית – שהרי צאצאיו של משה אינם מוכרים לנו (בשונה מצאצאיו של אהרן שמוכרים היטב כ'כהנים'), ואפילו ללכת ולהשתטח על קברו איננו יכולים, כי 'לא ידע איש את קבורתו'].

ומעניין שגם הר סיני, המזוהה במיוחד עם משה, אין מקומו ידוע בבירור ובוודאות; ואפילו כשנדע היכן הוא הר סיני, הרי מבחינה הלכתית-מעשית אין הנהגה מיוחדת שנדרשת במקום זה, שהרי הקדושה שהיתה בעת מתן תורה נסתלקה משם מיד בסיום המעמד].

לעומת זאת, פעולתו של שלמה המלך בבנין המקדש על הר הבית, יש לה השפעה נצחית עם אחיזה גשמית ומוחשית, כי המקדש עצמו אמנם נחרב, אבל מקומו ידוע לנו בבירור, אנו באים ומתפללים בקירבתו, וההלכה קובעת שהמקום עצמו קדוש עד היום הזה באופן שמחייב אותנו מלהיזהר מפני כניסה בטומאה, וזאת בנוסף לדיני האבלות שיש לנהוג כאשר באים ממרחק ורואים את מקום המקדש החרב.

[בשיחה יש התייחסות לענין זה של השראת הקדושה שבאה בעת בנין הבית הראשון ונשארה במקום לעדי-עד, וההסבר הוא שזה בזכות אביו של שלמה – דוד המלך, שגם הוא נקרא בתואר 'עבד ה', ולכן זכה גם הוא לנצחיות במעשה ידיו, יעויין שם.

אבל גם בזה יש להעיר, שמבחינה הלכתית-מעשית, הרמב"ם בדבריו בענין זה (הלכות בית הבחירה פ"ו הי"ד) מזכיר רק את שלמה, שעל ידו באה הקדושה בפועל ממש – 'קדושה ראשונה שקידשה שלמה, שהוא קידש העזרה וירושלים לשעתן וקידשן לעתיד לבוא'].

ויש עוד להאריך, אך העיקר שכבר נזכה לבנין בית המקדש מחדש, על ידי מלך המשיח שמזרע דוד
ושלמה, תיכף ומיד ממש.
